

Izhaja vsak četrtek

UREDNIŠTVO IN UPRAVA:
34100 Trst, Ulica Valdirivo 36.
telefon 60824. Pošt. pred. (ca-
sella postale) Trst 431. Poštni
čkovni račun Trst, 11/6-64
Poština plačana v gotovini
T E D N I K

NOVI LIST

Posamezna številka 500 lir

N A R O Č N I N A
četrletna lir 5.000 - polletna lir
10.000 - Letna 20.000 — Za ino-
zemstvo: letna naročnina lir
25.000 — Oglasi po dogovoru
Sped. in abb. post. I. gr. 70%
S E T T I M A N A L E

ŠT. 1460

TRST, ČETRTEK 24. MAJA 1984

LET. XXXIV.

Zgodovinsko zborovanje na Travniku v Gorici

Slovenske množice odločno zahtevajo, naj država z zakonom zaščiti obstoj in razvoj naše manjšine

Gorica se je v nedeljo, 20. t.m., kljub neugodnim napovedim naravnost kopala v skoraj poletno toplem soncu, ko so tisoči in tisoči Slovencev iz vseh krajev dežele Furlanije - Julijske krajine hiteli na Travnik, na veliko slovensko manifestacijo, ki jo je priredila enotna delegacija Slovencev v Italiji.

Ena glavnih značilnosti te vsekakor zgodovinske manifestacije je gotovo bila množična, zares izredna udeležba, saj so bili prisotni pripadniki slovenske narodne skupnosti iz vse dežele Furlanije - Julijske krajine, od miljskih hribov do Višarij v Kanalski dolini. Druga pomembna značilnost pa je bila prisotnost zares velikega števila mladih, kar je gotovo dokaz življenjskosti naše narodne manjšine.

Zborovanje na goriškem Travniku, na trgu, ki je tako neločljivo povezan s slovensko zgodovino, zlasti z zgodovino Primorske, je bilo, kot smo že napisali, zgodovinskega pomena. Prvič se je zgodilo, da so se zbrali na istem trgu pripadniki slovenske narodne skupnosti ne glede na politične, strankarske, svetovnonazorske in druge razlike. Nekaj takega še nismo videli po drugi svetovni vojni. Iz tega izhaja zelo jasen nauk: slovenska narodna manjšina je enotna, kar zadeva vprašanje zakonske zaščite njenih osnovnih pravic in koristi. Tisoči in tisoči Slovencev na goriškem Travniku, ki je srce Gorice, so poleg tega dokazali, da ima enotna slovenska delegacija, ki je bila večkrat tudi predmet zasmejanja v nekaterih krogih večinskega naroda, za seboj vso slovensko narodno skupnost v Furlaniji - Julijski krajini, da je torej njen polnopravni glasnik in da jo tudi polnopravno predstavlja in vseh ravneh.

Kot so nam izjavili številni udeleženci slovenske manifestacije, je treba glavni vzrok za tolikšno udeležbo na velikem goriškem trgu pripisati prav dejstvu, da je bila sklicana in da je potekala enotno, da so pri njej povsem enakopravno sodelovale vse komponente slovenske narodne manjšine. To je vsekakor dokaz politične zrelosti in hkrati kažipot za nadaljnja manjšinska prizadevanja.

Morda ni bil samo slučaj, da so prvi na goriški Travnik prikorakali prav manifestanti iz Benečije, Režije in Kanalske doline, se pravi tisti pripadniki slovenske na-

nadaljevanje na 7. strani ■

Pogled na množico, zbrano na goriškem Travniku

(Foto M. Magajna)

BRZOJAVKA ZA PREDSEDNIKA REPUBLIKE:

Slovenci v Italiji, enotno zbrani na javni manifestaciji v Gorici ne glede na svoje politično in ideološko prepričanje, bi Vam radi izrekli svoje priznanje kot vzornemu varuhu ustavne zakonitosti in vztrajnemu borcu za demokratične svoboščine vseh državljanov.

Slovenska manjšina se že štiri desetletja demokratično bori za uresničitev in izvajanje ustavnega določila o jezikovnih manjšinah in za spoštovanje mednarodnih pogodb, ki jo neposredno zadevajo. Obračamo se zato na Vas, gospod predsednik, z željo, da bi ponovno posegli pri vladi in zbornicah, da bi se vendarle začela brez nadaljnjih zavlačevanj parlamentarna pot zakona o globalni zaščiti vseh Slovencev, ki živijo v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Slovenci želimo tudi, da bi v imenu demokratičnega duha, ki preveva ustavo, zavrnilo vse poskuse teritorialnega in

vsebinskega omejevanja pravic, ki naj bodo odraz demokratičnosti italijanskega naroda.

BRZOJAVKA ZA PREDSEDNIKA ZAKONODAJNIH ZBORNIC IN VLADE:

Slovenska manjšina se že štiri desetletja bori z demokratičnimi sredstvi za uresničitev in izvajanje ustavnega določila o jezikovnih manjšinah in za spoštovanje mednarodnih pogodb, ki jo neposredno zadevajo. Obračamo se na Vas, gospod predsednik, z željo, da bi se začela brez nadaljnjih zavlačevanj parlamentarna pot zakona za globalno zaščito Slovencev, ki živijo v tržaški, goriški in videmski pokrajini. Želimo tudi, da bi v imenu demokratičnega duha, ki preveva ustavo, zavrnilo vse poskuse teritorialnega in vsebinskega omejevanja pravic, ki naj bodo odraz demokratičnosti italijanskega naroda.

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 27. maja, ob: 8.00 Radijski dnevnik; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu; 10.30 Mladinski oder: »Kozorog« (France Bevk - Sergej Verč); 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev v Italiji; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Nediški zvon; 14.40 Sport in glasba ter prenosi z naših kulturnih prireditev; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PONEDELJEK, 28. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: Sedma stopnja sreče; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Georges Bizet: Čudežni zdravnik; 11.30 Literarni listi; 12.00 Skrivnost verstev; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Gospodarska problematika; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Božin Pavlovski: »West Aust«; 14.40 Tja in nazaj; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Organist Hubert Bergant in Slovenski trobilni kvartet v stolnici sv. Justa v Trstu; 18.00 Pod Matajurjan, posebnosti in omika Nediških dolin; 19.00 Radijski dnevnik.

■ TOREK, 29. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Almanah: V eter raznaša besede; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Oddaja za otroški vtrec; 11.30 Literarni listi; 12.00 Folklor narodov Jugoslavije; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 »Pravljičica o jabolkih, ki pomladijo, in o živi vodi«; 15.00 Naš jezik; 15.05 Tja in nazaj (Mladi mladim); 16.00 Od Milj do Devina; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Glasbena kronika s Hrvaškega; 18.00 Italijanski deželni avtorji: Stelio Mattioni: »Letališče«, Radijska drama; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SREDA, 30. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 11.30 Literarni listi; 12.00 Sprehodi med starimi spomeniki; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Deželni zbori na letošnji reviji »Primorska poje«; 13.40 Glasbene raznolikosti; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Božin Pavlovski: »West Aust«; 14.40 Tja in nazaj (Diskorama); 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 »Poezija slovenskega zapada« - primorski pesniki v analitičnem prikazu Tarasa Kermaunerja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ ČETRTEK, 31. maja, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 8.10 Trim za vsakogar; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Zdravniški nasveti; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Pisani otroški svet; 14.30 Naš jezik; 14.35 Tja in nazaj; 16.00 Na goriškem valu; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Zbor Glasbene šole iz Bihača (vodi Stevo Bojanić), zbor Srednje pedagoške in naravoslovno matematične šole iz Kopra (vodi Marko Vatovec) in mešani mladinski zbor Glasbene matice iz Trsta (vodi Stojan Kuret); 18.00 Četrtekova srečanja; 19.00 Radijski dnevnik.

■ PETEK, 1. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 S koncertnega in opernega repertoarja; 11.30 Beležka; 12.00 Niti življenja; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Dogodki in problemi; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Roman v nadaljevanjih: Božin Pavlovski: »West Aust«; 14.40 Od ekrana do ekrana; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mladi izvajalci; 18.00 Kulturni dogodki; 18.30 Nabožna glasba; 19.00 Radijski dnevnik.

■ SOBOTA, 2. junija, ob: 7.00 Radijski dnevnik; 7.40 Pravljičica; 8.00 Kratka poročila; 10.00 Kratka poročila in pregled tiska; 10.10 Simfonični orkester Radiotelevizije Ljubljana, vodi Anton Nanut; 11.30 Beležka; 12.00 »Glas od Režije«; 13.00 Radijski dnevnik; 13.20 Glasba po željah; 14.00 Kratka poročila; 14.10 Izbrana dela slovenskih mladinskih pesnikov in pisateljev; 14.30 Naš jezik; 14.35 Halo, tu Radio Trst A!; 17.00 Kratka poročila in kulturna kronika; 17.10 Mi in glasba; 18.00 Izvirna radijska igra: Blaž Lukan: »Beneška noč«; 19.00 Radijski dnevnik.

Evropski svet za manjšinske pravice

250 manjšinskih zastopnikov, uradnih predstavnikov in strokovnjakov, nad sto diskusijskih posegov o stvarnosti 40 različnih narodnih skupnosti v državah članicah Evropskega sveta, močna slovenska prisotnost iz Italije in Avstrije, bogato gradivo za izoblikovanje Listine o deželnih in manjšinskih jezikih v Evropi. To je nekaj podatkov o dvodnevem javnem posvetu, ki ga je priredila prejšnji teden v Evropski palači v Strassburgu Kulturna in družbena komisija Stalne konference evropskih krajevnih in deželnih oblasti, ki dela v okviru Evropskega sveta.

Evropski svet je prvič na tako uglednem mestu in ob tako pomenljivi prisotnosti manjšin opozoril evropsko javnost na narodnostno problematiko. Poročevalec Kohn je v sklepni besedi poudaril zadovoljstvo nad uspešnim posvetom in nad zelo stvarno razpravo. Napovedal je, da bo Evropski svet še naprej zbiral gradivo o položaju posameznih manjšin in o splošnih načelih glede manjšinskega varstva. Prihodnje leto bo Stalna konferenca evropskih krajevnih in deželnih oblasti sklepala o besedilu Listine. Dokument bi moral nato odobriti ministrski svet Evropskega sveta. Listina bo vsekakor močna moralna in politična opora vsem narodnostnim skupnostim, ki si prizadevajo za svojo ohranitev in razvoj.

Kakšna naj bi bila vsebina Listine, je že nakazal znani avstrijski strokovnjak za manjšinska vprašanja, profesor mednarod-

nega prava v Innsbrucku Theodor Veiter. Ob koncu splošne razprave je imel namreč nalogo, da povzame njeno bistveno vsebino. Na prvo mesto je postavil enakopravnost manjšinskih in državnih jezikov v zasebnem in javnem življenju. Podčrtal je nujnost, da države posegajo s posebnimi zaščitnimi ukrepi, ki naj zagotavljajo dejansko in ne le formalno enakopravnost. Obsodil je nasilno, a tudi tiho asimilacijo. Zahteval je zavarovanje etničnega ozemlja manjšin in njihovega kulturnega bogastva. Na šolskem področju je poudaril pravico narodnih skupin do popolnega šolskega sistema v materinščini.

Zasedanje je obsegalo krajša poročila poročevalca Kohna, predstavitev doslej zbranih podatkov o posameznih manjšinah, kar je opravil prof. Verdoot, pozdrave evropskega poslanca Arfeja (on je v Evropskem parlamentu že dosegel Listino o pravicah manjšin), in predstavnikov Evropskega sveta. Največ časa pa je bilo odmerjenega posegom manjšinskih in drugih zastopnikov, in sicer v treh sklopih: vprašanja šolstva, vprašanja kulture in sredstev množičnega obveščanja, vprašanja odnosov z oblastmi in sodelovanja v javnem življenju. Udeleženci so pogrešali večjo pozornost do vprašanj gospodarstva in prostora.

V vseh treh sklopih so nastopili tudi številni slovenski govorniki iz Koroške, iz Ljubljane (Inštitut za narodnostna vpraša-

dalje na 5. strani ■

odmevi - odmevi - odmevi - odmevi - odmevi

Slovenci v Italiji in politični pluralizem

XIV.

Odprtost v svet pomeni za Slovence v Italiji nujno predvsem odprtost v italijanski kulturni, gospodarski in politični prostor in naravno je, da naš notranji pluralizem raste in se oplaja v prvi vrsti ob tej odprtosti. Potrebno je le, da razumemo razliko med odpiranjem drugim narodom in izginjanjem v njih, kakor tudi, da se v imenu skupnega slovenskega prostora ne moremo zreducirati na trpno kulturno, gospodarsko ali politično izpostavo kake matične centrale. Slednje bi bilo dolgoročno celo za samo matico nezanimivo. Tako prvo kot drugo pa ni samo v neskladju s pluralistično rastjo slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, ampak je v večji ali manjši meri pogubno za njen nadaljnji obstoj.

Sklep

Skušali smo pokazati, v kakšnem smislu je za nas nesprijemljivo površno stališče, češ da bi bila koalicijska slovenskih političnih strank v Italiji v nasprotju s političnim pluralizmom. Po našem bi bila namreč takšna oblika političnega nastopanja z vidika političnega pluralizma nepravilna, ko bi se bilo nesmiselno zavzemati za nadaljnjo rast in celo za zaščito naše narodnostne skupnosti.

Ni dvoma, da utegne ohranjanje izvirne narodnosti ali narodnosti prednikov kdaj biti tudi resnično omejevanje svobodne človekove rasti. Niti ne gre a priori izključevati, da utegne kaj takega veljati za italijanske državljane, ki so po

rodu Slovenci ali potomci Slovencev. Nasploh ne bi smela narodnost (kot sicer nobena zgodovinska tvorba) postati malik, na oltarju katerega bi morali žrtvovati konkretne ljudi. Vsekakor pa bi bilo zgodovinsko neosnovano utemeljevati asimilacijo z načelnimi stališči, kot je na primer teorija o vsesplošnem odmiranju narodnostnih in sploh etničnih razlik v sodobnem svetu, da ne govorimo o raznih naravnost grotesknih lažinternacionalizmih.

Sicer pa smo vsi Slovenci v Italiji, ki se, rečimo, kolikor toliko prepoznavamo v naši takomimeno enotni delegaciji, načelno mnenja, da je nadaljnji obstoj naše narodnostne skupnosti smiseln. Tako vsaj izjavljamo na vse kriplje. Toda naša usta so prav tako polna izjav o pravilnosti in nujnosti zaščite naše narodnostne skupnosti. Izhajajoč iz teh dveh predpostavk pa je odklanjanje ideje o koalicijski slovenskih političnih strank v Italiji v imenu političnega pluralizma nedosledno, ker bi to predpostavljalo zanikanje politične razsežnosti narodnosti.

Seveda so nedoslednosti ali protislovna obnašanja v zgodovini vse prej kot izjemnost. Toda prav tako je tudi res, da zgodovina ne obtiči v protislovjih, temveč da jih razrešuje. V našem primeru gre konec koncev za vprašanje, ali se bo omenjena naša nedoslednost razrešila z našim narodnostnim izginotjem ali ne.

n j

(Konec)

V Gorici jasno do izraza enotnost, protest in zahteva po zaščiti

Na zborovanju v Gorici, ki ga je priredila enotna delegacija Slovencev v Italiji, so spregovorili Viljem Černo za slovenska kulturna društva v videmski pokrajini, Boris Race za SKGZ, Jože Cej za PSI, Rafko Dolhar za SSK, Marija Ferletič za SSO in Jelka Grbec za KPI. Napovedovalka Savina Remec je prebrala brzojavke, ki so bile naslovljene na predsednika republike Pertinija, na predsednika senata Cossigo, na predsednico poslanske zbornice Nilde Jotti in na predsednika vlade Craxija.

V današnji številki objavljamo besedilo brzojavk in del izvajanj vsakega govornika.

VILJEM ČERNO:

Slovenci pod Matajurjem in Kaninom potrjujemo, da hočemo ostati še naprej Slovenci! Toda naše zahteve po globalni zaščiti niso uslišane. Pravijo, da nas ni!

Izkoriščajo predsodke, da ne uveljavijo ustavnega odnosa do nas. Delijo nas na kategorije, da upravičijo svoje nasilje.

Izrabljajo našo lojalnost, da nam omejujejo zaščito. Ponujajo nam mero varstva na ravni narečja in folkloru, da nas razvrednotijo kot Slovence, da nas osamijo, da nas ločijo od povezanosti od vseh Slovencev, kar krši pravico do enakopravne rasti in načelo o nedeljivosti zaščite.

Mi pa smo in hočemo biti enakopravni subjekt varstva in pravic kot vsi Slovenci v Italiji. Zato zahtevamo, da se naš narodni čut in narodna zavest kot beneški, rezijanski in kanalški Slovenci prerodi v odrešilen akt domačih korenin, v sistem izobraževanja v slovenskem jeziku, v perspektivni gospodarski program, v pogoj narodnostnega napredka, v prepoved celotnega našega obmejnega ozemlja, v vrnitev izseljencev, in vse to strnjeno v globalnem zaščitnem zakonu Slovencev, od Trbiža do Milj, brez vsakršnega ločevanja.

BORIS RACE:

V prvi vrsti zahtevamo, da je treba v senatu brez prestopa nadaljevati in čimprej zaključiti razpravo o globalnem zaščitnem zakonu. Če ima vlada namen, da predloži parlamentu svoj zakonski osnutek, naj to stori takoj. Ministrstvo zagotovilo, da bo vlada izdelala svoj osnutek, ne sme biti razlog za odlašanje.

Zakon mora določati za vse Slovence v Furlaniji-Juljski krajini enake temeljne pravice. Različno ravnanje pospešuje asimilacijo, zato tak zakon ne bi bil več zaščitni, marveč njegovo nasprotje.

Terjamo tak zakon, ki nam bo nudil možnosti, da ohranimo našo identiteto in da postanemo enakopravni državljani. Zato nam mora biti dana možnost, da sodelujemo pri oblikovanju njegove vsebine.

Odklanjamo kakršnokoli preštevanje ali posebne postopke, zato da bi si pridobili narodnostne pravice. Oboje je zaradi nepopravljenih krivic, zaradi neenakopravnosti slovenskega človeka in zaradi nerealnih zahtev v očitno škodo slovenski manjšini. Nobena oblika ugotavljanja torej, saj je predobro znano, v katerih občinah žive Slovenci.

Od demokratičnih sil italijanske družbe in od vseh ljudi dobre volje pričakujemo polno podporo našim zahtevam, ki so naravne potrebe vsake manjšine. Če zahtevamo slovensko šolo za vse Slovence, če terjamo pravico slovenskega jezika, podporo slovenski kulturi, tisku in drugim organiziranim dejavnostim, delamo v prvi vrsti zato, da ostanemo Slovenci, delamo zato, da se obvarujemo pred asimilacijo in utrjujemo demokracijo.

JOŽE CEJ:

Zbrali smo se tu na Travniku, na prostoru, na katerem se že več kot tisoč let vije nit naše zgodovine. Ta prostor je za nas zgodovinsko obelježje, je eden od simbolov našega dolgotrajnega boja za boljše in pravičnejše odnose med ljudmi,

Slovenski župani uradno na zborovanju v Gorici. Okrog pasu so zato imeli trobojnico. Prisotni so bili: Bonini iz Grmeka, Namor iz Dreke (videmska pokrajina), Klanjšček, Primožič in Lavrenčič z Goriškega, Švab, Colja in Guštin s Tržaškega. Bolnega devinsko-nabrežinskega župana Škerka je zastopal odbornik Brezigar. (foto M. Magajna)

za prijateljsko sožitje, za mir med narodi. Zato nam je ta Travnik domač, kot je tudi domač našim bratom iz Kanalske in Rezijske doline in iz Benečije, s Krasa in tržaškega zaliva, katerim gre naš naduse prisrčen in topel pozdrav.

Nismo se zbrali iz nekega občutka samozadovoljstva, zbrali smo se, da izpričamo javnosti in vimo, spoštujemo in uresničimo ustavo, ki si jo je sskrbljenost in da povemo, da smo se zbrali enotno, ker se hočemo razvijati kot enakopravni člani družbe, enaki med enakimi, in to na šolskem, kulturnem, gospodarskem in družbenem področju.

V tem razvoju hočemo ohraniti naš značaj, našo narodno zavest kot razpoznavni element, ki je vreden vse pozornosti in spoštovanja.

Ni enakopravnosti, brez spoštovanja, ni spoštovanja brez priznanja pravic.

RAFKO DOLHAR:

Predvsem zahtevamo, da država v kateri živimo spoštuje in uresniči ustavo, ki si jo je sama izbrala. To je torej predvsem problem njene časti.

Nadalje zahtevamo, da država spoštuje in uresniči mednarodne pogodbe, ki jih je ravnatoko sama podpisala, od mirovne pogodbe pred 35 leti preko londonskega meomoranduma pred 30 leti do osimskega sporazuma pred skoraj 10 leti. Tudi to je še prej kot problem naše pravice problem časti države, v kateri živimo, in političnih mož, ki ji vladajo.

Končno je uzakonitev pravic narodnostnih manjšin tudi problem demokratične doslednosti italijanske družbe same. Demokratičnost neke družbe namreč ocenjujemo tudi po stopnji zaščite, ki jo nudi večinski narod manjšinam. Brez spoštovanja manjšinskih pravic je sklicevanje na odporništvo in na demokracijo prazna fraza. Praznih fraz in obljub pa smo naveličani. Danes imamo vso pravico pričakovati dejanja. In to takoj, brez vsakega odlašanja. Višek perfidnosti pa bi danes predstavljalo sklicevanje na številčno gostoto slovenske narodne skupnosti ali različno stopnjo zavesti po posameznih pokrajinah naše dežele. Če država, v kateri živimo, pričakuje od nas lojalnost, nam mora dati tudi pravice, ki nam pripadajo.

MARIJA FERLETIČ:

Slovenci smo že od leta 1947 s svojimi zahtevami prisotni v Rimu. Prav jutri poteka 37 let, odkar je Slovenska demokratska zveza naslovila predsedniku ustavne komisije in ministrskemu predsedniku v Rimu peticijo, da se za naše kraje prizna ustrezna avtonomija in zagotovi zaščita Slovencev. Sledile so v letih druge peticije in zakonski predlogi, od strani sloven-

Prvi so na Travniku prikorakali manifestanti iz Benečije. Nosili so transparente z zelo pomenljivimi napisi. (Foto M. Magajna)

»Pravična pravna zaščita«

Letošnji 11. benečanski kulturni dnevi, ki jih prireja Studijski center Nediža in Slovenski raziskovalni inštitut iz Čedadu, so potekali pod geslom »Za pravično pravno ureditev slovenske manjšine v Italiji«. Šlo je pravzaprav za enodnevno srečanje, ki so ga organizatorji priredili v soboto, 19. maja, v Špetru.

Srečanje je bilo res pomembno, ne samo s študijskega, ampak tudi s političnega stališča. Saj je bilo naravnost povezano ne samo z veliko, vseslovensko manifestacijo v Gorici, ampak tudi z začetkom parlamentarne poti predlogov o zaščiti manjšine v senatu. Na zasedanju pa so bili prisotni ne samo beneški kulturni delavci in izvoljeni na raznih ravneh, ampak tudi drugi slovenski politični in občinski možje in še senatorka Jelka Grbec in nekateri drugi italijanski predstavniki kot podpredsednica italijanskega senata Giglia Todesco Tatò in evropski poslanec Gaetano Arfè.

Slednji so se v soboto zjutraj srečali v Čedadu s predstavniki benečanskih kultur-

nih društev. O splošnem položaju in o zahtevah slovenske manjšine v Italiji je poročal ravnatelj Slorija prof. Darko Bratina, sledil pa je daljši razgovor. Medtem se je tudi v Špetru že začel uvodni del študijskega dne. Poleg številnih gostov so se ga udeležili štirje benečanski župani, pokrajinski svetovalec Petričič in še številni svetovalci iz štirih benečanskih občin. Razpravo je uvedel špetrski župan Marinčič. Posvečena pa je bila narodnostnim in družbeno-gospodarskim vprašanjem Benečije. V svojem govoru je med drugim jasno poudaril zahtevo po celoviti zaščiti manjšine in po uvedbi slovenskih šol v Benečiji.

Za popoldansko srečanje je bila napovedana prisotnost furlanskih poslancev Barcettija in Fortune in evropske poslanke Di Biase, ki pa se ga niso mogli udeležiti. Popoldanski del je otvoril prof. Pavel Petričič, uvodno poročilo pa je imel dr. Ferruccio Clavara, ki je orisal nekatere mednarodne aspekte manjšinskega prava, po katerem je tudi vsa slovenska manjšina, ki živi v mejah Italije smatrana kot taka. Sle-

dil je poseg evropskega poslanca prof. Gaetana Arfeja, ki je poročal o delu v Evropskem parlamentu za pravice narodnih manjšin. Arfè je bil namreč med pobudniki listine o manjšinskih pravicah, ki jo je odobrila evropski parlament in je zato še posebej poklican, da je orisal to temo. Senatorka Jelka Grbec pa je poročala o postopku za odobritev globalnega zaščitnega zakona v senatu. Opozorila pa je tudi na pomen gospodarskega aspekta pri narodnozaščitnem zakonu.

Sledila je debata. Med najzanimivejšimi vprašanji, ki so jih obravnavali, je gotovo bilo vprašanje o potrebi po slovenski šoli v Benečiji, ki jo je sprožil dr. Rafko Dolhar, vprašanje o vlogi, ki jo lahko ima naša manjšina pri oblikovanju enotne podobe dežele v kateri živimo, kot je bilo izrečeno s strani Renza Travanutu, in še pomen poznanja manjšinskega jezika s strani večinskega naroda, ki je bilo sproženo s strani ravnatelja Slorija Darka Bratine. Razpravljalo pa se je tudi o furlanski manjšini in o pomenu gospodarskega razvoja Benečije. Zanimivo debato je sklenila senatorka Todesco, ki je svoj poseg zaključila z mislijo, da je potrebno, da pride čimprej do odobritve zaščitnega zakona za vso slovensko manjšino, tudi tisto, ki živi v videmski pokrajini.

V tem smislu je bila napisana tudi poslanica rimskim oblastem, ki so jo odobrili ob sklepu zasedanja, ki je nedvomno uspelo.

—o—

Fantje izpod Grmade v Knežaku

Stiki med društvi pobratenih občin Devin - Nabrežina in Ilirska Bistrica se stalno in uspešno nadaljujejo. Tako so bili Fantje izpod Grmade v nedeljo, 20. maja, popoldne gostje Krajevne skupnosti Knežak in še posebej pevskega zbora Kalc - Knežak.

Osnovna šola v Knežaku je v svoji telovadnici sprejela številno domače občinstvo in še goste, ki so se udeležili praznika krajevne skupnosti. Uvodoma so se vsi prisotni spomnili padlega heroja Toneta Tomšiča in drugih, ki so padli v vojni, sledil pa je spored domačega mešanega pevskega zbora, ki je nastopil z vrsto priljubljenih skladb, v glavnem primorskih skladateljev. Sledil je nastop domačega fantovskega kvarteta, ki je, kot so nam povedali, komaj ustanovljena pevska skupina, na koncu pa so nastopili še Fantje izpod Grmade, ki so zapeli osem pesmi.

Po izmenjavi simboličnih darov pa sta kratko spregovorila še predsednik krajevne skupnosti iz Ilirske Bistrice in Vida Tomšič, ki vsako leto pozorno spremlja ta vaški praznik. Oba sta v svojih govorih, ob pozitivni oceni opravljenega dela v ožjem krajevnem merilu, opozorila tudi na nujnost po večji delovni zavzetosti za premostitev gospodarskih in družbenih težav.

Srečanje med člani pevskih zborov in drugimi prosvetno-kulturnimi delavci iz Knežaka se je po prireditvi nadaljevalo še v lesni tovarni Javor, kjer se je ob večerji družba razživela in še bolj poglobila bogate in plodne stike.

HRANILNICA IN POSOJILNICA NA OPČINAH

zadruga z neomejeno zavezo

OPČINE - BAZOVIŠKA UL. 2 - TEL. 212 494

75. POSLOVNO LETO - OBRAČUN Z DNE 31. DECEMBRA 1983

ZAUPANA SREDSTVA:	
hranilne vloge in tekoči računi:	67.031 milijonov
PODELJENA POSOJILA:	
portfelj, menična in hipotekarna posojila, tekoči računi	34.240 milijonov
VREDNOTNICE:	17.408 milijonov
NALOŽBE PRI BANČNIH USTANOVAH:	18.443 milijonov
ČISTO PREMOŽENJE IN REZERVNI SKLADI:	6.429 milijonov
POSLOVNI DOBIČEK:	1.439 milijonov

Hranilnica in posojilnica na Opčinah obvešča člane in cenjene stranke, da je ob ponovnem znižanju uradne diskontne mere in z namenom, da bi olajšala pogoje za razne kredite znižala od **15. t. m. za 1% obrestno mero na vsa posojila.**

Istočasno obvešča člane in stranke, da se je obrestna mera na hranilne vloge in tekoče račune znižala za 0,75%.

Revija evharističnih pesmi v Škednju

Zveza cerkvenih pevskih zborov v Trstu je v nedeljo, 10. t.m., popoldne priredila v škedenjski cerkvi revijo pevskih zborov s programom evharističnih pesmi. Revijo gre vključiti tudi med proslave ob 30-letnici delovanja cerkvenega pevskega zbora iz Škednja, 20-letnici Doma Jakoba Ukmarja in 10-letnici Poletnih prireditev v Škednju.

Z bogatim izborom evharističnih pesmi so nastopili cerkveni pevski zbori iz številnih župnij. Po vrsti so peli mešani pevski zbor sv. Jerneja z Opčin, ki ga vodi Franc Pohajač, cerkveni pevski zbor iz Kolonkovca, ki ga vodi gospa Dalka Vecchiet,

pevski zbor iz Rojana, ki ga vodi prof. Mamolo, zbor Novega sv. Antona pod vodstvom Tomaža Simčiča, mešani pevski zbor Marij Kogoj pod vodstvom gospe Zaget in še domači, škedenjski cerkveni pevski zbor, ki ga je vodila gospa Marija Družina.

Spored je povezoval Marijan Kravos, zaključno versko svečanost pa je vodil škof vikar za slovenske vernike msgr. Lojze Škerl. Take revije so tudi zato koristne, ker spodbujajo naše cerkvene pevske zборе, da popestrijo svoj repertoar z novimi, navadno tudi manj poznanimi pesmimi, ki poživijo tudi liturgijo in verske obrede na sploh po domačih cerkvah.

Strokovno zborovanje o Matiji Vertovcu

Goriški muzej in Poslovni odbor za vinogradništvo in vinarstvo Primorske sta v petek, 18. maja, v dvorcu Zemono pri Vipavi priredila znanstveno zborovanje ob 200-letnici rojstva vipavskega rodoljuba in kmetijskega strokovnjaka Matije Vertovca (1784-1851). Rojen je bil v Šmarjah na Vipavskem, študiral je bogoslovje in postal duhovnik, dolga leta je služboval kot župnik v Št. Vidu na Vipavskem, današnjem Podnanosu. Osebnost Matije Vertovca, ki je bil široko izobražen in doma v več strokah, so osvetlili predavatelji različnih profilov, do izraza pa je prišlo dejstvo, da je Vertovec kot Slovenec oral ledino v marsikateri znanstveni veji.

Ker je bil duhovnik in tako v vsakodnevem stiku s preprostimi ljudstvom, je kmalu spoznal, da mu je treba pomagati ne samo na duhovnem, temveč tudi na gospodarskem področju, kjer pa je napredek nemogoč brez osnovne izobrazbe v naravoslovnih vedah. Napisal je slovensko knjigo o vinoreji in priročnik o kemiji. O teh vprašanjih je tudi pisal v Bleiweisove novice. Nadalje se je ukvarjal z astronomijo in občo zgodovino. Deloval je v okviru stroge lojalnosti do tedanje Avstrije, a je hkrati pogumno nastopal kot zaveden Slovenec in ga štejemo med utemeljitelje narodnega preporoda na Primorskem v prejšnjem stoletju. Na njegovo javno delovanje pa je nedvomno vplivala tudi takratna prosvetljenska miselnost, ki je poudarjala predvsem praktično koristnost raznih pobud na šolskem, kulturnem in gospodarskem področju.

Petkovo zborovanje v dvorcu Zemono je odprl ravnatelj Goriškega muzeja Branko Marušič, nato ga je pozdravil predsednik skupščine občine Ajdovščina Grozdan Sinigoj, sledili so strokovni referati. Govorili so France Kralj, France Adamič, Lojze Hrček, Aleksandra Kornhauser, Jože Koruza, Bogo Grafenauer, Fran Dominko, Stane Granda, Marino Vertovec iz Vidma (daljni Vertovčev potomec), Dušan Terčelj in Hilarij Costa. Slednji je predstavil primorski vinorodni okoliš, sledilo je kosilo z degustacijo, med katero so zbrani gostje lahko pokušili večje število primorskih vin letnika 1983.

Strokovno zborovanje, posvečeno Matiji Vertovcu, sovpada z 90-letnico ustanov

vitve vipavske vinarske zadruge, katere naslednik je sedanji Kmetijski kombinat Vipava z veliko kletjo v tem kraju. Intenzivno pridelovanje in kvaliteta vipavskih vin sta dokaz, da so Vertovčeve daljnosežne zamisli na gospodarskem področju naletele na plodna tla.

—o—

EVROPSKI SVET ZA MANJŠINSKE PRAVICE

■ nadaljevanje z 2. strani

nja) in iz Trsta. Tudi v simboličnem središču evropskega združevanja je prišla na dan naša slovenska problematika in lepa poteza skupine vidnih udeležencev je bila v tem, da so sestavili pozdravno pismo z voščili Slovincem v Italiji, da bi goriška manifestacija lepo uspela in prispevala k dosegu globalne zaščite.

Prvo uradno srečanje po novem konkordatu

V Vatikanu je bilo v ponedeljek, 21. t.m., prvo uradno srečanje med papežem Janezom Pavlom II. in italijanskim predsednikom republike Pertinijem. Visoki osebnosti sta se seveda že večkrat sestali, vendar je to uradno srečanje pomembno, ker je do njega prišlo po spremembi konkordata, ki predstavlja nov mejnik v odnosih med italijansko državo in katoliško Cerkvijo.

S Pertinijem so obiskali Sveti sedež tudi predsednik vlade Craxi, zunanji minister Andreotti in 22 italijanskih zastopni-

kov. Vsi časnikarji pišejo o izredni prisrčnosti pogovorov med predsednikom in papežem.

Janez Pavel II. in Pertini sta se najprej skoraj tričetrt ure sama pogovarjala v papeževi knjižnici. Nasto sta vstopila še Craxi in Andreotti. Papež je v svojem govoru med drugim izrazil upanje, da bo na novo oblikovani konkordat še izboljšal odnose med Cerkvijo in državo v težnji, da obe ustanovi nadaljujeta z delom za dobro celotne družbe na osnovi spoštovanja človekovega dostojanstva. Človekova oseba mora biti osnova in cilj vsake javne ustanove. Skupno delo za človekovo dostojanstvo krepi zaupanje v prihodnost Italije in njene vloge tudi na mednarodnem področju v pomoči najbolj potrebnim ter krepitvi miru. Italija ima svoje pravo bogastvo v veliki duhovni dediščini. Ta dediščina je omogočila, da je premagala težave — tudi terorizem — je poudaril Janez Pavel II. Z istim duhovnim bogastvom bo gotovo znala reševati probleme, kot so spoštovanje človekovega življenja, večja družbena pravičnost in jamstvo za pravico do delovnega mesta.

Pertini je v odgovoru poudaril, kako sta ustavodajna zbornica in pa vatikanski koncil vsak s svoje strani podprla medsebojno spoštovanje in iskreno prijateljstvo med državo in Cerkvijo v Italiji. Sodobnost prinaša človeku globoko vznemirjenje in bivanjsko tesnobo. Strah jedrske vojne, lakota na svetu, teptanje človekovega dostojanstva dajejo nekoč trdne vrednote. Zato je treba mladim rodovom omogočiti upanje v boljšo družbo, ki naj ne živi v strahu pred jedrsko vojno, v boju med bogastvom in zaničevanjem idealov bratstva ter vzajemnosti med vsemi narodi, velikimi in malimi. Pertini je v imenu italijanskega ljudstva izrazil papežu hvaležnost za izredno bogato delo v korist miru in pravičnosti.

Italijanski predsednik se je pred povratkom na Kvirinal podal še v cerkev svetega Petra, kjer je v podzemlju obiskal grobnice sv. Petra in papežev Janeza Pavla I. in Pavla VI.

Pol stoletja neumornega delovanja zbora Rupa-Peč

Pol stoletja delovanja na cerkvenem koru in v širši vaški skupnosti, v središču vsega kulturnega, prosvetnega in zabavnega delovanja, je lep jubilej, ki ga je v teh dneh praznoval mešani pevski zbor Rupa-Peč.

Zbor je v soboto, 19. maja, imel v Katoliškem domu v Gorici priložnostno slovesnost. Na ta celovečerni koncert pa so se pevci res odlično pripravili, ne da bi pri tem opustili vse drugo tradicionalno delovanje med letom.

Z ličnega sporeda spoznamo petdesetletno zgodovino zbora, ki je bil ustanovljen leta 1934, v letih, ko je na Goriškem, v skrbni Lojzeta Bratuža in drugih, začelo cveteti zborovsko petje. Kljub težavam je zbor najprej pod vodstvom Janeza Pavletiča potem njegovega brata Nika Pavletiča in že dvajset let pod vodstvom Zdravka Klanjščka vedno opravljal svojo pevsko dolžnost sebi v veselje in ljudem v dokaz velike ljubezni do petja, a tudi do slovenske kulturne tradicije in narodne zavesti.

Pevski zbor se je v soboto, pod vodstvom Zdravka Klanjščka predstavil z res zanimivim in malo izvajanim sporedom. V prvem delu smo tako slišali dve polifonski skladbi, prvo Avstrijca Brucknerja, drugo pa italijanskega skladatelja Palestri-

ne. Sledile pa so pesmi Grbca, Vesela, Janaka Ravnika, Prohaške, Maliča in Cigana. Drugi del je bil posvečen priredbam ljudskih napevov ali skladbam, pisanim v ljudskem duhu. Prevladovali so skladatelji Pavel Kernjak, Jakob Aljaž, Oskar Dev, Fran Venturini in še Ferjančič. Spored pa je zaključila prazna skladba »Naša pesem«, ki jo je ob 50-letnici zbora napisal sam pevovodja Zdravko Klanjšček. Pesem je izvenela popolnoma prepričljivo in polnomočno, lepo bi zato bilo, da bi g. Klanjšček še nadaljeval s pisanjem zborovskih skladb.

Temu lepemu jubileju je posvetil pesem pesnik Franjo Rojec. Pesem, ki so jo deklamirali med večerom, je bila tudi tiskana v sporedu, ki ga je povezovala gdč. Jožica Znidaršič.

Priljubljenost pevskega zbora Rupa-Peč pa so tudi potrdile številne čestitke, ki so jih prinesli predstavniki raznih ustanov in bližnjih kulturnih društev, ob njih pa pozorno občinstvo in številni prijatelji, ki so tudi po koncertu, ob kozarcu vina, prijateljskem pogovoru in petju potrdili, da je zbor Rupa-Peč, ki je tako prijetno proslavil ta svoj okrogli jubilej, priljubljen, po-

Tudi mi mu želimo, da bi še dolgo tako uspešno in neumorno opravljal svoje pevsko in kulturno poslanstvo

PREJELI SMO:

POZIV K SOŽITJU

Italijanska republiška ustava jamči enakopravnost vseh državljanov pred zakonom in pravico manjšin, da jih ščitijo posebne norme.

Prepričani smo o pomembnosti in pomenu teh načel, za katere mislimo, da so temeljni pogoj za uresničenje popolne demokracije. Zaradi tega nalaga prisotnost slovenske narodne skupnosti v naši deželi slehernemu državljanu in institucijam moralno in državljansko dolžnost, da zagotovijo manjšini osnovne pravice, ki jih jamči ustava naše države.

V zvezi s tem so v tekoči zakonodajni dobi razne politične sile predložile parlamentu kar štiri zakonske osnutke. Ne nameravamo tu obravnavati posameznih predlogov. Kar hočemo glasno potrditi, je naša skupna volja, da bi bil sprejet v doglednem času, vsekakor že v tej zakonodajni dobi, zakon o globalni zaščiti, ki bi dejansko ustrezal stvarnim zahtevam slovenske narodne skupnosti v Furlaniji - Julijski krajini.

Zgodovina in spori, ki so v zadnjem stoletju označevali življenje našega mesta, utegnejo biti razumljiv vzrok za težave, ki jih toliki Tržačani italijanske in slovenske narodnosti še danes občutijo, kadar se kritično spoprijemajo z dogodki lastne preteklosti in sedanosti.

Mi mladi pa smo vseeno prepričani, da to nikakor ne sme postati izgovor za ponovno odložitve zaščitnega zakona. Že zakon sam more namreč potrditi vrednote današnjega dne, našega časa in načel, na katere se hoče večina mladih sklicevati, to so načela demokracije, strpnosti, spoštovanja in sožitja.

K pisanju tega poziva nas sili dejstvo, da smo tudi mi sami, v prvi osebi, doživeli posledice sovraštva in nacionalistične gonje, ki so se često rodile iz napačne informacije mnogih mladih. Toda največja spodbuda nam prihaja od tod, ker smo opazili, da obstaja, kjer so se vrednote spoštovanja in solidarnosti uveljavile, široko hotelje istih mladih, da bi se medsebojno spoznali in si izmenjali različne izkušnje na zgodovinski, kulturni in človeški ravni.

Hočemo, da s strani mladih, ki so često pahnjeni na rob političnega in socialnega življenja, seže do tukajšnjega prebivalstva in oblasti sporočilo, ki vzbuja vero v premostitev obstoječih ločevanj, v dokončno uveljavitev spoštovanja nasproti teptanju pravic, dialoga nasproti molku, zaupanja nasproti nezaupanju.

Prepričani smo, da med nami vsemi obstajajo potrebni razum, občutljivost in volja za doseg teh ciljev.

Prosim, da ne bi prezrli ali podcenjevali tega našega napora, ampak, da bi, nasprotno, v celoti sprejeli njegovega duha in namen. Povsem pripravljeni smo, prispevati svoj delež.

Prosim samo, da ne bi bili v tem osamljeni.

Mladinski odbor SKGZ

Mladinska sekcija ACLI

Mladinska sekcija Slovenske skupnosti

Zveza komunistične mladine Italije (FGCI)

Zveza socialistične mladine Italije (FGSI)

Slovenski taborniki v Italiji
Rod modrega vala

Slovenska zamejska
skavtska organizacija

Združenje italijanskih
katoliških skavtov

Veja R. S.

SSG v Trstu v boju za obstoj

V Kulturnem domu se je v torek, 15. t.m., na skupnem sestanku zbral ves kolektiv Slovenskega stalnega gledališča v Trstu, kateremu je predsednik Bogo Samsa orisal dramatični položaj našega gledališča. Slovensko stalno gledališče se bori za svoj obstoj, bori se, da bi jedro te visoko profesionalne kulturne ustanove ostalo neokrnjeno, je dejal predsednik Samsa in v zvezi s tem tudi obrazložil, kakšne konkretne poti ubira upravni svet gledališča v iskanju rešitev, ki bi omogočale vsaj premostitev prihodnje sezone glede tudi na to, da so vse zakonske rešitve zelo daleč. O perečih problemih pa se bo moral v kratkem izraziti upravni svet Slovenskega stalnega gledališča.

Na skupnem sestanku gledališkega kolektiva pa je predvsem prišla do izraza zavest, da je Slovensko stalno gledališče bolj kot kdaj koli doslej povezano z našo narodnostno skupnostjo in njeno usodo in prav zato je kolektiv tudi odločil, da se skupno, s svojim transparentom, udeleži enotne manifestacije v Gorici. Slovensko stalno gledališče v Trstu je gledališče celotne slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Njegovi problemi, njegov boj za obstoj, boj za ohranitev svoje strukture takšne kakršna je danes, je in mora biti boj in napor vseh Slovencev. Kakršnakoli okrnitev Slovenskega stalnega gledališča bi danes pomenila napad na celotno slovensko narodnostno skupnost, saj bi bilo vsakemu od njenih članov nekaj odvzeto. Ne smemo dopustiti, je bilo rečeno na sestanku, da bi naše gledališče postalo talec v spletu navzkrižnih interesov, ki jih je vzbudila razprava o zakonu za globalno zaščito Slovencev v Italiji. Zavedati se moramo vsi, da je italijanska država leta 1972 priznala našemu gledališču stalnost in si s tem prevzela tudi določene obveznosti, v prvi vrsti pa to, da bo jamčila za njegov obstoj. Te obveze pa še vedno niso spoštovane v ustrezni meri, kot tudi ni pravilno upoštevana specifičnost Slovenskega stalnega gledališča, ki je manjšinsko gledališče in ne more računati ne na tako široko zaledje, ne na tako številno publiko in torej tudi ne na tako visoke inkase kot italijanska gledališča.

—O—

UMRL JE AMERIŠKI KNJIŽEVNIK IRVIN SHAW

V švicarskem mestecu Davos je v sredo, 16. maja, umrl slavniti ameriški književnik Irvin Shaw. Vse svoje življenje je potekalo v znamenju nekonformizma in velikega pacifističnega zavzetja.

V tem smislu je tudi stopil na ameriško kulturno in literarno pozornico, ko je leta 1936 bilo uprizorjeno njegovo delo »Pokopljite mrtve«, v tem smislu izzveni tudi drugo njegovo dramsko delo, ki ga Slovenci poznamo pod imenom Sino-vi in vojaki.

Velik sloves pa si je Shaw pridobil tudi s proznimi deli. Posebno priljubljeni med bralci so romani »Mladi levi«, ki je izšel leta 1948 in ki opisuje prav vojne dogodke, ki jih je Shaw sam doživljal kot ameriški vojak, in »Glasovi poletnega dne« ali zbirki novel »Mornar iz Bremna« in »Dobrodošli v mestu«.

Shaw, ki je pisal vedno zanimivo, nepretežno, a vedno aktualno in angažirano, je poleg omenjenih del objavil še vrsto drugih dramskih tekstov, šest zbirk krajše proze in druge romane. Med temi bi veljalo omeniti delo »Bogati in revni« in druge.

Njegova priljubljenost priča tudi dejstvo, da so njegova dela doživela veliko scenografij in filmskih uprizoritev.

—O—

XXIII. RAZSTAVA IN POKUŠNJA DOMAČIH VIN

Občinska uprava in pridelovalci občine Devin-Nabrežina

prirejajo

XXIII. Razstavo in pokušnja domačih vin, ki bo v Nabrežini 6., 7. in 8. julija 1984.

Lahko sodelujejo vsi pridelovalci v občini, ki so v zadnji letini pridelali najmanj 1000 litrov vina s svojega posestva.

Posebna komisija bo poskrbela za izbiro vin, ki naj bodo pripuščena na razstavo.

Vpisovanja in vzorci se sprejemajo pri občinskih uradih do vključno 31.5.1984 (soba št. 12).

ZUPAN

posl. Albin Škerk

UMRL JE ŠKOF ŽABKAR

Iz Rima je prišla vest, da je v soboto, 19. t.m., umrl v bolnišnici San Camillo slovenski naslovni nadškof in vatikanski diplomat dr. Jože Žabkar. Njegova mati je bila Goričanka in na Gorico je dr. Žabkar ostal vedno navezan. Tam so ga tudi pokopali. Pogrebni obred je bil v župni cerkvi vatičanske države, torej v cerkvi sv. Ane. Obrede je vodil državni tajnik kardinal Casaroli.

Dr. Žabkar se je rodil leta 1914 v Ljubljani. Teologijo je študiral v Innsbrucku, med vojno pa v Rimu, kjer je končal Gregoriano, nato pa je stopil v papeško akademijo za diplomate. Tri leta je bil papežev delegat pri UNESCO v Parizu, 13 let pa pronuncij za skandinavsko državo in Islandijo v Københavnu. Kot pronuncij je bil posvečen tudi za škofa in je dobil naslovno nadškofijo Virunum, torej Gospo Sveto. Zadnje dve leti je bil zaradi bolezni v pokoji in je živel v Rimu.

»Vir ljubezni« tudi na Dunaju

Oratorij o svetem Frančišku »Vir ljubezni«, s katerim je oktobra lani gostoval v Trstu skladatelj in dirigent, primorski rojak, duhovnik Avgust Ipavec, ki se že več let glasbeno izpopolnjuje na Dunaju, so v soboto ponovili v Celovcu, v nedeljo popoldne pa v znameniti dunajski cerkvi Votivkirche. Lepo glasbeno delo, ki je ostalo v dobrem spominu tržaškemu občinstvu zaradi glasbene dovršenosti in organizacijske zahtevnosti, so tudi na Koroškem in v avstrijski prestolnici zelo lepo sprejeli. Število nastopajočih se je še pomnožilo, saj jih je bilo nad 450: 200-glavi mešani zbor, 35-

glavi zbor redovnikov, 60-glavi zbor redovnic, 80-članski zbor otrok, 70 članov orkestra in solisti. Če so v Trstu nastopali ljudje iz Slovenije, Italije in Avstrije, se je tokrat zbor razširil še na skupino redovnic iz Zahodne Nemčije.

Celovškega koncerta se je udeležil tudi domači škof dr. Kapellari, ki je spregovoril nemško, slovensko in italijansko.

Dunajski koncert je bil po posredovanju uglednih kritikov uvrščen v niz »Glasba v cerkvi«, neposredno pa ga je prenašal tretji program ljubljanskega radia.

Prejeli smo

DOLINSKI OBČINSKI SVET IN ZAŠČITA MANJŠINE

»Občinski svet občine Dolina, zbran na redni seji 11. maja 1984, je ponovno obravnaval vprašanje globalne zakonske zaščite slovenske narodne skupnosti v Italiji, kar je predmet razprav in obljub raznih vlad v zadnjih desetletjih.

Ob podpisu osimskega sporazuma leta 1975 smo soglasno že velikokrat obsodili zavlačevanje ustrezne rešitve tega vprašanja in redno pozivali enkrat z mehkim, drugič z ostrejšim tonom predstavnike naših strank v parlamentu in tiste na vladi, naj v duhu republiške ustave in v interesu dostojanstva italijanskega ljudstva izglasujejo tak zakon, ki bo za slovensko narodno skupnost sprejemljiv.

Ugotavljamo, da mnoge deklaracije o miru, o svobodi, o enakopravnosti in o demokraciji ostajajo prazne besede, kadar jim ne sledijo dejanja. V naši zgodovini smo znali Italijani in Slovenci, vsi zavedni demokrati in antifašisti z dejanji, z borbo uveljaviti vrednote naših deklaracij.

Zato se danes v letu 1984, ko se že pripravljamo na proslavljanje 40-letnice osvoboditve, pridružujemo enotnemu nastopu Slovencev na manifestaciji prihodnjega 20. maja v Gorici.

V duhu vseh naših dosedanjih stališč občinski svet poziva vse občane, da se množično udeležijo protestnega shoda v Gorici.

Priporočamo vladi in parlamentu ter demokratičnim političnim silam, katere se prepoznajo v republiški ustavi, nastali iz odporščitve proti totalitarnemu fašizmu, ki je odgovoren za genocidno politiko do Slovencev v Julijski krajini, naj konkretno dokažejo politično voljo po ustrezni rešitvi tudi zato, da vprašanje globalne zakonske zaščite Slovencev ne prekipe pod pritiskom že nestrpne naveličnosti in upravičenih zahtev.

ŠVARA GERMANO,
za svetovalsko skupino PCI-KPI,
BANDI MARINO,
za svetovalsko skupino PSI,
DROZINA ROBERTO,
za svetovalsko skupino DC,
MAHNIČ SERGIO,
za svetovalsko skupino SSK,
VERGINELLA SERGIO,
za svetovalsko skupino PSDI.

V Gorici jasno do izraza enotnost...

■ nadaljevanje s 3. strani

ske stranke. Pred štirinajstimi leti so tudi italijanske stranke vložile v parlamentu zakonske predloge. Znani so skupni posegi društev in organizacij že od leta 1970, posegi civilnih in cerkvenih oblasti, številna potovanja v Rim enotne delegacije, k zastopniku republike, predsednikom vlade in parlamenta. Znano je dolgo sodelovanje slovenskih zastopnikov pri takozvani vladni paritetni komisiji.

Priznanje naj gre vsem, ki se važnosti ohranitve manjšine zavedajo in nas podpirajo v boju za pravično zaščito. Slovenci hočemo odgovorno opravljati pristen zgled mirnega sožitja med narodi, prvi pogoj za vsestranski napredek.

Po vsem tem se sprašujemo, ali smo za naš demokratični in disciplinirani ter potrpežljivi nastop zaslužili to, da nas vlada žaljivo prezira, da ne rečemo, nesramno izziva.

JELKA GERBEC:

Zahtevamo, da se tudi za nas, Slovence v Italiji, spoštuje ustava in izvajata njena tretji in šesti člen. S svojo prisotnostjo, s svojo istovetnostjo, s svojo dejavnostjo, s svojo etnično in kulturno povezanostjo z matičnim narodom, Slovenci v Italiji ne rušimo, pač pa nasprotno krepiamo načelo tretjega člena italijanske ustave o nedeljivosti republike, ker bogatimo njeno splošno.

Veliko zborovanje se je zaključilo s petjem puntarske pesmi »Le vkup, le vkup uboga gmajna«, ki jo je pela vsa množica ob sodelovanju pevcev in pevke številnih zborov ter ob igranju slovenskih godb na pihala, ki so na veliki goriški trg prikorakale o'z igranju koračnic. (foto M. Magajna)

no kulturno in družbeno stvarnost, zaklad njih demokratičnih vrednot.

Na vse to opozarjamo javno mnenje, ki ga ne smejo begati sovražne, protislovenske kampanje. Na to opozarjamo parlament in poudarjamo enotno, da hočemo zakon, ki naj resnično, celovito, istočasno v vseh pokrajinah, kjer živimo Slovenci, uredi naše pravice in nudi jamstva za naš nemoten obstoj in razvoj.

Vemo, da je italijanska resnično demokratična javnost z nami. S tega mesta pozivamo vse prijateljske sile, naj nas stvarno in odločno podprejo, da bomo usaj v tej zakonodajni dobi, po več kot 40 letih obstoja republike in njene ustave, dosegli globalni zaščitni zakon. Naj nas podprejo, da storimo vsi skupaj nov korak na poti demokratičnega napredka.

—O—

OGROMNA MNOŽICA SLOVENCEV

■ nadaljevanje s 1. strani

rodne skupnosti v Italiji, ki jim država do zdaj še ni priznala prav nobenih pravic in ki bi jih nekateri politični krogi večinskega naroda radi tudi za prihodnost ločili od ostalih Slovencev v deželi, se pravi od Slovencev na Goriškem in Tržaškem. Množična udeležba na Travniku pa zgovorno dokazuje, kako manjšina odločno odklanja vsakršno diskriminacijo na škodo bratov v videmski pokrajini in kako noče pristati, da bi država to diskriminacijo potrdila z zakonom.

Končno je velika manifestacija slovenskega življa v Gorici predstavljala odločen protest zoper vsa dosedanja zavlačevanja in odlašanja glede parlamentarnega postopka za odobritev globalne zakonske zaščite slovenske narodne manjšine in hkrati glasno in jasno zahtevo, naj pristojne italijanske oblasti končno izpolnijo dolžnosti, ki izhajajo iz republiške ustave in iz svobodno podpisanih mednarodnih listin. Za slovensko narodno manjšino samo pa pomeni nedeljska manifestacija potrditev volje po nadaljevanju odločnega boja za dosego in priznanje tistih pravic, ki so neolčljivo povezane z nadaljnjim obstojem in razvojem celotne manjšinske skupnosti.

LIPA - drevo življenja

JOŽKO ŠAVLI 4

Pri Rusih je značilno drevo breza. V njihovem ljudskem izročilu predstavlja gozdnega duha, ker spomladi prva ozeleni. Ustvarja pa tudi značilno podobo ruske pokrajine. Po mnogih krajih Rusije je svoj čas obstajala navada, da so na binkoštni četrtek prinesli kmečki ljudje iz gozda mlado brezo, jo po žensko opravili in nosili okrog ob petju in glasbi. Zatem so jo postavili v eno izmed vaških koč in jo hodili obiskovati kot dragega »gosta«. Na same Binkošti pa so jo odnesli in vrgli v reko. 30)

Poljaki imajo danes za svoje drevo hrast, dasi je na Poljskem kot Marijino drevo še bolj razširjena lipa. Vloga hrasta je zelo pomembna v gospodarstvu; iz njegovega lesa, ki je odlične kakovosti, so izdelovali številne stvari, skorjo pa uporabljali v strojarstvu in v ljudskem zdravilstvu. 31) V ljud-

skem izročilu Poljakov ima hrast osrednje mesto. Značilna bajka pravi, da je bil tisto drevo, iz katerega so vojaki naredili Kristusov križ. 32) Istovetenje drevesa in križa kaže na zlačilno mistiko srednjega veka.

Hrast je imel svojo osrednjo vlogo tudi v bajeslovju Srbov. Kdor bi ga posekal, bi takoj umrl ali pa podlegel dolgotrajni bolezni. Na srbskem podeželju se je takšno verovanje ohranilo vse do danes. Da bi imeli Srbi svoje značilno drevo, ni nobenih podatkov. 33)

LIPA

Lipa (tilia) nastopa kot drevo življenja prvenstveno v Srednji Evropi, območje, na katerem uspeva, pa je mnogo obsežnejše. Cel zmernotopli pas, kjer je poznanih okoli

25 vrst, prilagojenih podnebjem v posameznih predelih.

V Evropi so razširjene tri vrste lipe. V južnih krajih, ki težijo na Sredozemlje, uspeva srebrna lipa (tilia argentea, Silberlinde), lepa in košata; njeni listi imajo na notranji strani belkasto sivo oblogo, po čemer je dobila svoje ime. V evropski notranjosti pa sta prevladujoči dve vrsti: črna lipa (tilia parvifolia, Winterlinde), temnejšega debela in listov, manjših, toda gostih cvetov, ter bela lipa (tilia grandifolia, Sommerlinde), ki je svetlejša, širokih listov in cvetov, toda redkejših. Slednja je v primeri s prejšnjo nekoliko redkejša in cveti teden ali dva kasneje. Ponekod na Slovenskem uporabljajo za črno lipo tudi naziv »lipovec«, tako da »lipa« pomeni le belo lipo.

Na splošno doseže lipa izredno starost, tudi do 1200 let in se lahko v tem pogledu meri s hrastom, če ga celo ne prekaša. Zaradi tega in zaradi svoje zdravilnosti je zbujala že pozornost starih ljudstev. V grško-latinskem bajeslovju in družabnem življenju, na katerega se prvenstveno nanašajo

